TEKST • MART-JAN PAUL

DEEL 1 - DE BIJBELSE ARGUMENTEN

De zondvloed is al eeuwenlang onderwerp van discussie. Heeft er echt een wereldwijde overstroming plaatsgevonden? Of moet je toch meer denken aan een lokale vloed? Dit is het eerste deel van een tweeluik waarin we de Bijbelse argumenten bekijken die voor een wereldwijde vloed pleiten. In het augustusnummer komen de geologische argumenten aan de orde.

WAS DE ZONDVLOED WERELDWIJD?

Bijbelse argumenten tegen een plaatselijke ramp

Een paar eeuwen geleden was er weinig discussie over de omvang van de zondvloed: die was wereldomvattend. Dat is nu wel anders. De meeste natuurwetenschappers en veel theologen geloven niet dat er ooit zo'n wereldwijde zondvloed is geweest. Hij was lokaal – als er al een echte vloed heeft plaatsgevonden. Maar... past een lokale vloed wel bij de Bijbel?

Hoewel het boek Genesis de indruk geeft dat de zondvloed zich over de hele aarde uitstrekte, rezen daar – na de Europese ontdekkingsreizen in de zeventiende eeuw – bij sommige Bijbellezers twijfels over. Zo veroorzaakte de Franse geleerde Isaac La Peyrère in 1655 veel opschudding. Deze Bijbelcriticus meende dat Noach en het volk Israël van Adam en Eva afstammen, maar dat dit niet voor de hele mensheid geldt. Allerlei volken zijn nakomelingen van mensen die er al waren voordat Adam en Eva bestonden, meende La Peyrère. De zondvloed kan onmogelijk de hele aarde hebben overstroomd en alle volken hebben uitgeroeid.

AUSTRALIË EN AMERIKA

De opvatting van La Peyrère werd flink bestreden, maar sinds de opkomst van de evolutietheorie neigden veel geleerden opnieuw naar zijn idee van een regionale vloed. Noach en de zijnen zullen misschien wel gedacht hebben dat de vloed wereldwijd was, maar zij wisten toch niet wat er in Australië en Amerika gebeurde…?

DRIE HOOFDVISIES

Vandaag de dag zijn er drie hoofdvisies op de omvang van de vloed in de tijd van Noach:

1. **De zondvloed was een wereldwijde overstroming.**
2. **De vloed betrof heel de toenmalige bekende wereld (het Midden-Oosten). Het was een zeer grote vloed, maar andere werelddelen en hun bewoners bleven gespaard.**
3. **Het was een regionale vloed in de omgeving van de Tigris en de Eufraat, of bij de Zwarte Zee. De overlevering van deze overstroming werd in de loop van de tijd steeds omvangrijker.**

De laatste mogelijkheid is het minst waarschijnlijk, zeker voor christenen die Genesis als een historisch betrouwbaar geschrift zien. Diverse uitleggers menen dat de eerste opvatting geologisch gezien onmogelijk is en bovendien in strijd met de huidige kennis van de geschiedenis van de mensheid. Velen hebben dan ook een voorkeur voor de tweede mogelijkheid: Noach en zijn gezin dáchten dat de vloed wereldomvattend was, en zo hebben zij die dan ook beschreven.

ZONDVLOED IN HET NIEUWE TESTAMENT

HOE KEKEN DE APOSTELEN AAN TEGEN DE VLOED?

De zondvloed is niet alleen een gebeurtenis die in het Oude Testament wordt beschreven. Ook het Nieuwe Testament verwijst ernaar. Dit zijn enkele van de belangrijkste plekken:

- Jezus vertelt dat de hemel en de aarde voorbij zullen gaan. Hij vergelijkt de tijd van de komst van de Zoon des mensen met de tijd van Noach. De mensen hielden zich bezig met eten, drinken en trouwen, totdat plotseling de zondvloed kwam en hen wegnam (Mattheüs 24:35-39).
- Petrus noemt het feit dat God 'de oude wereld' niet gespaard heeft, maar slechts het achttal van Noach bewaard heeft toen Hij de zondvloed over de wereld van de goddelozen bracht (2 Petrus 2:4-5).
- In het volgende hoofdstuk noemt Petrus de spotters die denken dat de geschiedenis gewoon doorgaat. Petrus wijst erop dat de vroegere wereld door water werd overspoeld. De hemelen en de aarde worden nu bewaard voor het oordeel met vuur (2 Petrus 3:3-7).

BLIK OP DE BIJBEL

Wat zegt de Bijbel over de omvang van de zondvloed? Hier volgt een opsomming:

1. ALLE, ALLE, ALLE

In Genesis 7:19-23 komt acht keer het Hebreeuwse woord *kol* (כל) voor. Dit betekent 'alle(s)'. De herhaalde opsomming van dit woord suggereert dat de zondvloed wereldwijd was: alle mensen kwamen om, alle bergen stonden onder water… En in vers 23 staat dan 'alleen Noach'. 'Alle' is daarmee in tegenstelling. Uit de context blijkt dat met 'alle' niet 'allerlei' mensen of bergen bedoeld kunnen zijn.

2. ONDER AL DE HEMELEN

De uitdrukking 'onder al de hemelen' komt voor in Genesis 7:19 en daarnaast nog eens zes keer in het Oude Testament. In alle gevallen wordt de hele aarde bedoeld. Waarom zou dat hier dan niet zo zijn? Bij een lokale overstroming, hoe groot ook, zouden immers niet alle hoge bergen onder de hemel zijn overdekt.

3. ONT-SCHEPPING

Bij het aanbreken van de vloed komt het water van beneden en boven (Genesis 7:11) en wordt de aarde met water bedekt. Uit de gebruikte woorden blijkt dat Gods vroegere handelen, dat scheiding tussen water en het droge bewerkte (Genesis 1:2, 6-7), ongedaan gemaakt wordt. Er vindt een soort 'ont-schepping' plaats: een terugkeer naar een eerder stadium, toen het water en het droge nog niet gescheiden waren. Die samenhang tussen schepping en zondvloed wijst erop dat de ont-schepping even allesomvattend was als de schepping.

4. VOGELS

De jarenlange bouw van een ark en het opnemen van vogels zijn niet te begrijpen als je uitgaat van een lokale overstroming. Dan hadden mens en dier gemakkelijker en sneller weg kunnen trekken naar een ander gebied, zoals bij een lokale ramp vaker is gebeurd. Een advies van God aan Noach om weg te gaan was dan voldoende geweest, maar in plaats daarvan gebiedt God een ark te bouwen. Daarbij komt dat er bij een lokale overstroming weinig vogels sterven, in tegenstelling tot wat Genesis 6:7 en 7:3 en 23 vermelden.

5. VOL VAN GEWELD

Genesis 6:11 stelt dat de aarde 'vol van geweld' was. Deze uitdrukking geeft aan dat een flink deel van de aarde bewoond was. Het gaat hier niet om een beperkte plaats van bewoning, zoals bij de torenbouw van Babel. Een regionale overstroming kan nooit alle mensen bereikt hebben die onder het oordeel vielen.

6. WEGSTROMEN

Water zoekt de laagste plaats. Het blijft niet langdurig 15 el (zo'n 7,5 meter) boven de bergen staan, maar vloeit naar beneden. De geografie van Mesopotamië maakt een lokale overstroming in dit gebied onmogelijk. De ark zou dan zijn weggevoerd naar het zuiden, de Perzische Golf in, en niet noordelijk, naar het gebergte van Ararat.

7. DE DUUR VAN DE ZONDVLOED

De vloed nam 150 dagen in beslag. Het afnemen van de wateren duurde nog eens 220 dagen. Die lange perioden passen niet bij lokale overstromingen, want die duren slechts dagen of weken.

8. GODS BELOFTEN

De beloften van God in Genesis 8:21 en 9:11-15 (dat er nooit meer zo'n vloed over de aarde zal komen, met de regenboog als teken, en de toezegging van de afwisseling van seizoenen) hebben een universeel karakter. Later zijn er immers nog veel regionale overstromingen geweest. Heeft God Zich niet aan Zijn belofte gehouden?

9. VERBOND MET DE DIEREN

Gods verbond betreft niet alleen Noach en zijn nakomelingen, maar ook de aarde en de dieren (Genesis 9:13-17). Wat voor waarde zou het verbond hebben als slechts één regio en de daar levende dieren bedoeld werden? Dan zouden andere dieren niet onder deze toezegging vallen…

10. STAMVADER

Noach wordt beschouwd als de nieuwe stamvader van de mensheid, een nieuwe Adam. De opdracht om zich te vermenigvuldigen en de aarde te beheersen, is eerst aan Adam gegeven (Genesis 1:26-28) en wordt herhaald bij Noach (Genesis 9:1-2,7). Ook de bepaling over het voedsel wordt herhaald, en uitgebreid met dierlijk voedsel (Genesis 1:29-30; 9:3). Noach werd op dezelfde manier aangesproken als Adam, wat erop wijst dat Noach de nieuwe stamvader van de mensheid was. Ook het verbond om de medemens om te brengen (Genesis 9:6) geeft aan dat de gehele mensheid is bedoeld.

11. ALLE VOLKEN

In Genesis 9:19 en 10:1-32 staat dat al de volken in de toenmalige bewoonde wereld afstammen van de zonen van Noach. Het beschreven gebied is veel groter dan een deel van Mesopotamië. Strikt genomen kun je daaruit niet concluderen hoe groot het door mensen bewoonde gebied was voorafgaand aan de zondvloed, maar wel blijkt dat de latere mensen in dat grote gebied allemaal van Noach afstammen.

Al de gegevens in het kader hiernaast wijzen in de richting van een wereldwijde vloed; in ieder geval naar een vloed die zo wijdverspreid was dat daarbij alle mensen op aarde – met uitzondering van Noachs gezin – zijn omgekomen.

GODS WOORD

Veel hedendaagse uitleggers geven toe dat de vertelling in Genesis wel de indruk probeert te wekken van een wereldwijde vloed. Maar als Noach dácht dat hij zo'n grote overstroming meemaakte, hoeft dat toch nog niet werkelijk zo te zijn geweest?

Hier kom je bij een belangrijk punt. Geeft de Bijbel slechts menselijke inzichten, of heeft God informatie verschaft? In Genesis 1 staat een beschrijving over het ontstaan van de aarde in zes dagen, terwijl de mens de eerste vijf dagen niet heeft meegemaakt. Ook staat in vers 26 Gods voornemen dat Hij de mens wilde maken. Hoe wist de auteur van Genesis dat? Het is aannemelijk dat God dit Zelf bekend heeft gemaakt.

In de beschrijving van de zondvloed is het opvallend hoe vaak God Noach toespreekt. Merkwaardig genoeg lees je niet één keer over een antwoord van Noach. Er staat slechts dat hij deed wat hem opgedragen was (Genesis 6:22). Het is daarom niet zo belangrijk of Noach voldoende geografische kennis had van de toenmalige wereld of welke indruk hij had. Het gaat erom wat de boodschap van God is, in Zijn eigen woorden.

Maar misschien heeft God Zich aangepast aan het beperkte voorstellingsvermogen van de mens? In dat geval heeft Hij wel de indruk gewekt dat de vloed wereldomvattend was, terwijl in werkelijkheid maar een deel van de aarde overstroomde. Wie de toevlucht neemt tot deze oplossing, is genoodzaakt aan te nemen dat God onjuiste informatie heeft verschaft en hierdoor een verkeerde indruk heeft gewekt. Hier gaat het niet meer over 'begrijpelijkheid', maar over juist en onjuist.

De Bijbel laat er geen twijfel over bestaan voor wie onbevooroordeeld de tekst wil lezen: de zondvloed was wereldwijd! w

• WEET MEER:

M.J. Paul, *Oorspronkelijk*, ISBN 9789402904956, Labarum Academic, 2017, 525 pagina's.